

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891.

Första Kammaren.

N:o 31.

Måndagen den 4 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmälles och bordlades Riksdagens andra särskilda utskotts utlåtanden:

n:o 2, i anledning af kamrarnes återremiss af utskottets utlåtande n:o 1 om ej mindre Kongl. Maj:ts propositioner med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete och angående anvisande af medel till en riksförsäkringsanstalt, än äfven herr A. Hedins motion med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbetet; äfvensom

n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner med förslag till lag om sjukkassor samt angående anvisande af medel till sjukkasseeväsendets befrämjande.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag:

a) till Riksdagens skrifvelse, n:o 54, till Konungen, angående införande af obligatorisk undervisning vid rikets allmänna läroverk, seminarier och folkskolor, rörande de rusgifvande ämnenas natur och verkningar; samt

b) till nedannämnda delar af riksdagsbeslutet:

n:o 1, ingressen;

n:o 2, slutmeningen;

n:o 3, angående verkställd omröstning öfver högsta domstolens ledamöter;

n:o 4, angående val af komiterade för tryckfrihetens vård;

n:o 5, angående val af justitieombudsman och hans suppleant;

n:o 6, angående ändring i och tillägg till förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863;

n:o 7, angående ändrad lydelse af 10 kap. 1 § rättegångsbalken;

n:o 8, angående ändrad lydelse af 10 § i förordningen om lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875;

n:o 9, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken;

n:o 10, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret;

n:o 11, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken och

Första Kammarens Prot. 1891. N:o 31.

riksgäldskontoret i fråga om de af dem vidtagna åtgärder i afseende å uppförande af riksdags- och riksbankshus å Helgeandsholmen;

n:o 12, angående qvinnas äktenskapsålder;

n:o 13, angående ändrad lydelse af 104, 106 och 113 §§ konkurslagen den 18 september 1862; samt

n:o 14, angående bankovinsten.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

*Ändringar i
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Fortsattes behandlingen af lagutskottets utlåtande n:o 41, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 än äfven väckta motioner om ändring i samma lag.

3 punkten.

Kongl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af § 3 mom. 1, § 6, § 27 mom. 1, § 28, § 33 mom. 2 och 3 samt §§ 34 och 52 i värnpligtslagen äfvensom samma lags § 53, sådan den lyder enligt lagen den 5 mars 1866.

Godkändes.

Den af utskottet i punkten föreslagna förutsättning.

Godkändes.

Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Förklarades besvarad genom kammarens förut fattade beslut.

2 punkten.

Kongl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af §§ 14 och 25 i värnpligtslagen.

Godkändes.

Kongl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af § 27 mom. 2 i värnpligtslagen.

Herr von Hedenberg: Då jag deltagit i sjöförsvarskomiténs arbeten och dervid kommit till ett annat slut beträffande allmänna värnpligtens tillämpning för sjöbeväringen än här i denna paragraf är föreslaget, vill jag, för det fall att denna lag *under andra förhållanden än nu äro gällande* kommer under behandling, till protokollet hafva antecknad mitt vidhållande af den mening, jag i nämnda komité uttalat.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes nu förevarande ändringsförslag.

Utskottets hemställan i den nu ifrågavarande punkten.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af de i punkten afsedda paragraferna och mom.

1 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 29 och 30 sistlidne april bordlagda utlåtande n:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner angående höjning i anslaget till beväringmanskapets vapenöfningar m. m., angående anslag under riksstatens femte hufvudtitel med anledning af föreslagna ändringar i värnpligtslagen den 5 juni 1885 samt angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären af samma dag och höjning i de under fjerde och femte hufvudtitlarne uppförda anslag till lindring i nämnda besvär äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen.

På gjord proposition beslöt kammaren, dels att förevarande utlåtande skulle punktvis föredragas och punkten I sålunda, att först paragrafvis afgjordes de föreslagna ändringarne i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885, derefter förslaget om upphörande af frälsrusttjensten m. m., vidare de af utskottet i denna punkt föreslagna villkor samt sist utskottets hemställan, dels ock att det skulle stå kammaren öppet att vid föredragningen af hvar och en af de öfriga punkterna särskildt besluta, huru densamma skulle företagas till afgörande.

Punkten I.

Utskottets förslag till ändrad lydelse af § 1 i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885.

Godkändes.

Utskottets förslag till ändrad lydelse af § 2 i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885.

Herr von Strokirch: Jag ber att få yrka afslag på det föredragna momentet af 27:de §:en.

Herr Königfeldt: Detta af statsutskottet gjorda tillägg till Kongl. Maj:ts proposition anser jag för min del vara af full rättvisa och billighet påkalladt, och har äfven det varit utskottets mening. Om den taxation, som är gjord, skulle gälla så länge rustningen och roteringen utgöras, skulle de effektiva rotarne derpå få lida betydligt.

Ändringar i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären m. m.

Ändringar i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären m. m.
(Forts.)

Men om man kunde antaga, att värderingen vore fullkomligt öfverensstämmande med verkliga förhållandet, och rustnings- och roteringsbördan icke ökades, då vore det bra stäldt som det är, men jag tror, att litet hvar vet, att få kunna fullgöra sin rustnings- och roterings-skyldighet mot det värde, hvartill det upptaxerats, och hvad säkert är, det är, att ju större fordringar man ställer på manskapets utbildning, desto större bli kostnaderna för rust- och rotehållaren. Skulle icke det af utskottet gjorda tillägget bifallas, blefve följden den, att efter 10 år vore de vakanta rotarne fria från sitt onus. Deremot skulle de effektiva rotarnes stora onus stå kvar. Såsom jag har mig bekant, finnes det rusthåll äfven nu, hvilkas rustningsbörda går upp till ungefär dubbelt mot hvad de äro uppskattade till. Dessa rusthåll skulle, vid bifall till Kongl. Maj:ts proposition oförändrad, efter afskrifningstidens slut hafva kvar halfva rustningsbördan, hvilket väl icke kan vara öfverensstämmande vare sig med billighet och rättvisa eller med meningen med afskrifningen. För att åstadkomma full rättvisa, anser jag för min del derföre alldeles nödvändigt att göra ny uppskattning.

Man har påstått, att genom det af utskottet gjorda tillägget skulle man binda indelningsverket. Det är ingen, som vet huru länge det kommer att stanna kvar. Men så länge det varar, bör man göra det så rättvist som möjligt, och det gör man genom att godkänna det af utskottet gjorda tillägget, till hvilket jag för min del yrkar bifall.

Herr Casparsson: Ehuru den egentliga debatten i frågan afslutats med behandlingen af lagutskottets betänkande, så, vid det förhållandet, att jag inom *statsutskottet* deltagit i behandlingen af föreliggande fråga, har jag ansett det lämpligast att vid behandlingen af statsutskottets utlåtande begära ordet.

Då genom 1873 års skrifvelse försvarsfrågan blef en ren köpeafhandling, har jag, såsom ledamot af statsutskottet, ansett af vigt att pröfva, huruvida den erbjudna valutan svarade mot den betingade köpeskillingen, och jag har i det afseendet framställt de anmärkningar, som finnas i min reservation. Mot vissa af dessa har herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet framställt erinringar, hvilka jag skall bedja att få upptaga. De betänkligheter, jag framställt, äro egentligen trenne, nemligen: att befälets ökande icke blifvit tillgodosedt, att den norrländska fördelningen icke erhållit något manskap, och att den ifrågasatta artillerifördelningen i Östersund och uppsättandet af tre värfvade sqvadroner vid Jemtlands hästjägarcorps, såsom det blifvit föreslaget, skulle komma att till väsentlig del stanna på papperet. Enligt generalskomiténs betänkande finnes för närvarande af officerare, underofficerare, korpraler och vice korpraler en befälsstam af 8,643 man, och i alla föregående förslag till försvarets stärkande, som blifvit framställda, har alltid en icke obetydlig tillökning af befälet varit ifrågasatt. De siffror, som jag nu kommer att anföra, äro hemtade ur generalskomiténs utlåtande, med undantag af siffrorna beträffande 1871 års förslag, hvilka jag på egen hand uttagit. Såsom jag nyss nämnde, utgöres den nnvarande befälsstammen af 8,643 man. Enligt 1871 års förslag skulle den utgöra 11,758. Man anmärkte mot 1871 års förslag, speciellt inom militära kretsar, att befälets antal var otillfredsställande.

Det var dock 3,100 man mer, än som för närvarande finnes. I 1875 och 1878 års förslag utgjorde befälet 15,238 och uti 1883 års förslag 13,687, således i alla dessa förslag betydligt mera, än som för närvarande förefinnes. Det synes mig emellertid alldeles tydligt, att när man förutsätter ökade öfningar för beväringen, deraf skulle följa nödvändigheten att öka befälets antal, och det så mycket mer, som i det anförande till statsrådsprotokollet, som herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet den 14 november 1890 afgaf, han yttrar: »det af armébefälet ofta öfverklagade förhållandet, att de indelte soldaterna allt mera och mera lägga i dagen obenägenhet att mottaga de högre aflönade befattningarna såsom korpraler och beställningsmän och att till och med i dylika befattningar redan anstälde soldater ofta sjelfve anhålla att blifva till soldatklassen nedflyttade endast för att undgå de ökade öfningar, som utaf innebafvarne af nämnda befattningar fordras, utgör under sådana omständigheter endast ett slående bevis på det inflytande, som de förändrade tidsförhållandena utöfvat på indelningsverket, och som förr eller senare måste föra till dess fall.»

Det förefaller mig alldeles tydligt, att, om redan med en öfnings-tid af 30 å 40 dagar det är svårt att få personer inom den indelta armén, som vilja låta befordra sig till korpraler och vice korpraler, det, när öfningarna utsträckas till 90 dagar, blir ändå svårare att erhålla sådana, och att denna olägenhet endast kan afhjelpas derigenom, att underbefälets antal ökas och dess lönevilkor förbättras. Detta anser jag således vara en mycket väsentlig brist i det föreliggande förslaget. Det är alldeles naturligt, att om t. ex. korpraler och vice korpraler skola nödgas tjänstgöra 90 dagar utom den tid, som kräfvos för befäls- och regimentsmöten, skall det vara hardt när omöjligt att erhålla sådana, om icke tjänstgöringstiden kan fördelas på ett större antal, och just ur den synpunkten anser jag det af statsutskottet föreslagna tillägget af periodvis återkommande uppskattningar vara fullt berättigadt. Kommer nemligen tjänstgöringstiden att ökas, är det alldeles påtagligt, att äfven tungan af indelningsverket kommer att ökas.

Beträffande åter anställningen af manskap vid den norrländska fördelningen, har departementschefen sjelf anført önskvärdheten och nödvändigheten af en sådan anordning, då han säger i sitt anförande till statsrådsprotokollet (sid. 16 i utskottets föreliggande betänkande): »Den föreslagna förlängningen i de värnpligtiges öfnings-tid, ehuru i och för sig af stor vigt, kunde ingalunda, icke ens för tillfället, anses göra till fyllest i detta afseende. Nya truppafdelningar måste bildas, för att de i dessa aflägsna trakter förlagda stridskrafter måtte kunna sättas i stånd att någorlunda motsvara de uppgifter, som vid en eventuel mobilisering i första hand komme att ställas på desamma.» Det är således ett behof, som herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet erkänner, och det är nödvändigheten af detta behofs afhjelpande, som jag tagit mig friheten att i min reservation framhålla. Herr statsrådet uppläste en del af mitt yrkande, att »stamtruppens styrka ökas, der sådant för utvidgande eller reglerande af truppförbandens nummerstyrka är behöfligt, genom af staten anskaffadt, kontant aflönadt manskap,» men han läste icke fortsättningen »som i afseende å tjänstetid och tjänstgöringsförhållanden är likställt med det indelta manskapet»,

Ändringar i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären m. m.
(Forts.)

Ändringar i lagen om lindring i rustnings- och roterings-bevären m. m.
(Forts.)

nemligen den förkortade tjänstgöringstid, som jag i min reservation framhållit såsom för det indelta manskapet nödvändig. Han påpekade svårigheten att anskaffa detta manskap, men jag ber att få erinra, att då man 1883 kunde förutsätta, att hela armén skulle anskaffas på detta sätt, bör det icke möta några betänkligheter att åtminstone för den norrländska fördelningen använda detta system. Beträffande förstärkandet af Jemtlands hästjägarecorps, skulle det, enligt min uppfattning, besynnerliga förhållandet uppkomma, att under det 2 squadroner indelt manskap hafva en tjänstgöringstid af 20 à 30 år, skola de tre öfriga anställas med tvåårig tjänstgöring, en anordning som jag tror skulle komma att medföra ganska stora olägenheter, både med afseende å truppens likartade utbildning och regleringen af befälets tjänstgöring. Detta är de anmärkningar, som jag haft att göra mot det föreliggande förslaget och hvilka jag i min egenskap af ledamot af statsutskottet ansett mig skyldig att uttala och framlägga. Bakom det framlagda förslaget skymtar det s. k. »generalsförslaget», och jag skall bedja att derom i största korthet få yttra några ord.

Herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet har i det utlatande, som åtföljer statsrådsprotokollet för den 14 november 1890, bestämdt uttalat sig mot systemet »*stam och beväring*», men egendomligt nog återfinner man *stammen* i det af den s. k. generalskommittén utarbetade förslaget. Der finnes nemligen en *stam* af 5,000 »menige», eller nogare preciseradt 4,964. så att deraf vill synas, att man ändå icke kan helt och hållet komma från principen om en *stamtrupp*. Beträffande den frågan ber jag att få uppläsa ett yttrande, som visserligen afgifvits för många år sedan — det är mer än 50 år sedan —; men den skrift, hvori detta uttalande förekommer, blef belönad med krigsvetenskapsakademiens stora pris och får därför antagas utgöra ett uttryck af den krigsvetenskapliga uppfattningen då för tiden här i landet. Den är af dåvarande majoren Hazelius. Han säger: »Kadrer — befäl och underbefäl — den innefattande ram, hvaruti en trupp är ordnad, jemte en kärna af manskap, som gjort krigsyrket till sin egentliga kallelse, anser författaren vara den *stam*, som är oundgänglig för begagnandet af nyuppbadadt manskap, äfven om detta förut erhållit till och med betydlig vapenöfning. Med *god stam* menar författaren öfning och disciplin hos trupp, skicklighet och manlighet hos befäl. Med *god beväring* menar han den, som har krigisk sinnesstämning, är pålitlig och läraktig, samt erhållit tillbörlig öfning. Af en god *stam* och en god *beväring* erhålles en både duglig och manstark krigshär. Af blott *beväring*, äfven om den är god, men utan *stam*, erhålles blott manstyrka med deraf följande manspillan. En god *stam*, om ock med sämre *beväring*, är ojemförligt bättre än en trupp med bästa *beväringselement*, men med ingen eller dålig *stam*. Dessa satser anser författaren vara så enliga med sakens natur, krigskonsten i allmänhet, och det nyare stridssättet i synnerhet, samt så vitsordade af äldre och nyare krigstillfälligheter, att han för sin del, med all möjlig aktning för motsatta tankar, icke kan förklara dem, utan att nödgas antaga bristande sakkännedom.» Så tänkte man på den tiden i krigsvetenskapliga kretsar, och jag tror att denna uppfattning eger fortfarande giltighet. Krigskonstens utveckling må för-

ändra de taktiska bestämmelserna, men sjelfva grundbeståndsdelarne, hvaraf man sammansätter en duglig och god krigshär, blifva i alla tider desamma. och dertill erfordras, enligt alla tiders erfarenhet, både ungdomens förmåga af initiativ och handlingskraft och mannaålderns seghet och uthållighet, hvilka egenskaper ömsesidigt komplettera hvarandra. Och denna gamla erfarenhet är, efter mitt förmenande. ingalunda vederlagd af erfarenheten från de sista krigen.

En framstående statsman, Thiers, har yttrat: »Då en stor personlighet, som hemtat sina ingifvelser icke ur teorier, men ur omständigheternas kraf, utför storverk, så komma alltid efterhärmarne slägte och sätter 'systemer' i stället för de storverk, som det sanna snillet af egen drift utför.» Jag tror så vara förhållandet särskildt på det militära området, der man alltid visat stor benägenhet att sätta »systemer« framför »omständigheternas kraf». Jag återkommer till det, hvarifrån jag utgick, nemligen att sjelfva försvarsfrågan blifvit en köpefråga, och när man skall köpa sitt försvar, är det naturligt, att det kommer att blifva dyrt. Skall man efterskänka grundskatterna och gifva lindringar i indelningsverket, är det en gifven följd, att man äfven måste betala dem, som i första hand bära försvarets ökade börda. Jag vet icke ett enda folk i historien, som kommit till den rena värnpligten på köpslagans väg, utan på pligtens och fosterlandskänslans. och jag kan icke neka till att, vid försvarsfrågans behandling har allt mer den tanken trängt sig på mig, att de gripande ord, som en gång yttrades af den högsta auktoriteten i mensklighetens frågor, äfven kunna komma att ega sin tillämpning på det svenska folket: »*då du var ung, omgjordade du dig sjelf och gick hvar du ville, men när du varder gammal, skall du uträcka dina händer och en annan skall omgjorda dig och leda dig, dit du icke vill*». Och jag fruktar, att svenska folket börjar blifva gammalt. Inför förstnämnde eventualitet har jag ansett mig böra låta mina ofvan anförda betänkligheter falla, och på samma gång jag uttalar min mening om de organisativa brister, som jag anser vidlåda förevarande förslag, har jag ansett mig böra, för min ringa del, angifva den rigtning, i hvilken med afhjelpande af dessa brister försvarsfrågans lösning synes mig vara möjlig.

Jag har för närvarande intet annat yrkande att göra än bifall till hvad statsutskottet föreslagit.

Herr Reuterswärd: När den siste ärade talaren slutade sitt anförande med att förorda bifall till hvad statsutskottet här föreslagit, kunde jag gerna afstå från ordet. Jag begärde det under det inlägg, han gjorde i frågan vid början af sitt anförande, och för att tillkännagifva den ståndpunkt, jag i närvarande ögonblick intager till frågan.

Han nämnde med beklagande, att den valuta, som staten får för afståendet af grundskatterna, vore allt för obetydlig i förhållande till den stora uppoffringen. Jag erkänner, att han deri har fullkomligt rätt, men, mine herrar, det är icke ensamt Första Kammaren och de som tänka lika med herr Casparsson, som hafva frågans öde i sina händer. Det är, mine herrar, med Andra Kammaren vi hafva att göra, och som vi måste taga hänsyn till och se om något kan vinnas

Ändringar i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären m. m.
(Forts.)

Ändringar i
lagen om
lindring i
rustnings- och
roterings-
besvär-
n. m.
(Forts.)

genom den eftergiften att förena oss om statsutskottets förslag. Förliden gårdag hade Första Kammaren ett enskildt sammanträde för slutna dörrar. Jag beklagar liksom den förste talaren i dag på förmiddagen, att, då detta sammanträde hölls inom slutna dörrar, och oss meddelades vissa upplysningar, som Första Kammaren skulle mottaga såsom ett enskildt förtroende, dessa meddelanden blifvit på ett oförsvarligt sätt missbrukade. Detta i förbigående.

Vid detta enskilda sammanträde yttrade jag mig emot den tioåriga uppskattningen. Jag gjorde det derför, att jag anser, att allt, som här eftergifves åt grundskatteegarne och de rustnings- och roteringskyldige, är en ren eftergift från statens sida. Dessa hemmansägare ikläda sig icke hvarken mer eller mindre än vi litet hvar för oss sjelfva, våra barn och efterkommande, utan att vi derför få ett enda öres ersättning, så äfven med städernas invånare, embetsmän och löntagare, pensionärer, och den del af svenska jordens egare, som nu icke har några grundskatter, utan som, om förslaget antages, få ökade fastighetsskatter. Vi äro dock villiga att göra denna uppoffring för vårt fäderneslands försvar, men de, som få ersättningen, de äro de motvilligaste. Jag medgifver, att det är ett stort offer, man lägger på fäderneslandets altare, då man offerar denna valuta för att köpa fosterlandskärlek. Mine herrar, de betänkligheter jag hyst angående den tioåriga uppskattningen, dem vill jag nu låta falla, och om jag dermed kunde förvärfva tillräckligt många röster för att få en majoritet inom Andra Kammaren för förslaget, så vore målet vunnet. Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Herr Anderson, Albert: Då senare delen af 3:e §:en varit föremål för yttrande redan under förmiddagen, och en talare på eftermiddagen yrkat afslag, skall jag anhålla att få meddela några upplysningar om tillkomsten af värdena i lagen angående rustningen och roteringen af år 1885.

Såsom kammaren har sig bekant, afgaf en komité, den s. k. lindringskomitén, år 1867 ett betänkande rörande rustnings- och roteringsbesvärerna. Denna komité verkstälde uppskattning af rustnings- och roteringsbesvärerna. För detta ändamål infordrades genom squadrons- och kompanicheferna uppgifter om kostnaderna för hvarje rust- och rotehåll särskildt. Men när dessa uppgifter inkommit till komitén, befunnos de så olika, att de icke utan vidare kunde tagas för goda. Den ene rotehållaren hade exempelvis uppgifvit kostnaderna för torpbyggnaderna 5, 6, 7 gånger högre än den andre, och det fans rotehåll, som kostade 400 kr.; för andra deremot stannade kostnaden vid 60 à 70 kr. Komitén kunde såsom nyss är nämnt icke utan vidare godkänna dessa uppgifter, utan med tillhjälp af knektekontrakten, markgångstaxorua och i öfrigt kända förhållanden om värdet af de naturaprestationer, som lemnades soldaten, uppgjorde komitén ett eget förslag till värdering. Denna värdering har sedermera legat till grund jemte andra faktorer för värdets bestämmande. I det betänkande, jag 1874 utarbetade, höll jag mig vid dessa värden och markgångstaxorna, liksom också efter de vakansafgifter, som af de rustnings- och roteringskyldige betalas. På samma sätt gjorde man i 1878 års särskilda

utskott och i skatteregleringskomitén, och på grund af dessa förarbeten föreslogos i Kongl. Maj:ts proposition till 1883 års Riksdag värden för rusthåll och rotar vid hvarje särskildt regemente eller corps. Man kunde naturligtvis icke upptaga värdet för hvarje särskildt rust- och rotehåll, utan man måste välja ett medelvärde. Så skedde äfven 1885, och då antogs den lag om lindring i rustnings- och roteringsbesvären, som ännu gäller. Det är mycket svårt att bestämma värdet af naturaprestationerna, och detta gäller i synnerhet om soldattorpen. Dessutom gifver den ene rotehallaren sin soldat mer än den andre. Det är sålunda mycket svårt att finna ett tillförlitligt medelvärde. Meningen var, att dessa värden skulle i medeltal motsvara verkliga värdet på rust- och rotehället, och jag kan lemna bevis därför ur själva författningen. Beträffande de effektiva rust- och rotehallen följer man för lindringens beräkning det i författningen utsatta medelvärdet, men så snart rust- och rotehallen äro vakanta, beräknas lindringen på grund af de vakansafgifter, som betalas. Vakansafgifterna äro dock icke heller fullt tillförlitliga uttryck för värdena på rust- och rotehallen. Den ene regementschefen är mera mån att drifva upp vakansafgifterna än den andre, och vid ett eller annat regemente har inträffat, att den ena roten betalt högre vakansafgift än den andra. Betalar en rust- eller rotehallare i vakansafgift högre än det i lag bestämda värdet, får han enligt författningen lindring efter detta högre värde, just emedan man vill gifva ersättning efter den verkliga kostnaden; och betalar en rust- eller rotehallare i vakansafgift lägre än det bestämda värdet, får han nedsatt lindring efter detta lägre värde. Deraf framgår, enligt min uppfattning, att lagen vill hålla sig vid de verkliga värdena. För min del får jag säga det, att jag har ingenting emot statsutskottets förslag, dels därför att det öfverensstämmer med lagens mening, att det skall vara ersättning efter verkliga värdet, dels också därför, att jag icke kan se någon egentlig fara, om man antager statsutskottets förslag. Prestationernas värde skall efter detta förslag bestämmas af Kongl. Maj:t efter utredning af en nämnd så sammansatt, att de olika intressena der blifva tillgodosedda. Först skall nämnden yttra sig, sedan inhemtar Kongl. Maj:t antagligen vederbörande embetsverks yttrande i ämnet, och derefter har Kongl. Maj:t full frihet att på grund af de sakförhållanden, som förekommit, bestämma värdena, och jag kan icke annat än förutsätta, att Kongl. Maj:t dervid kommer att tillgodose statens intresse. Således har jag ingen erinran mot den föredragna paragrafen.

Ändringar i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären m. m.
(Forts.)

Friherre Barnekow: Jag har så länge under förmiddagen och äfven i eftermiddag varit åhörare af, att en viss klass personer här i landet skulle vara egennyttiga och sakna fosterlandskärlek. Ja, jag vill ej uppräknat alla dåliga egenskaper, som man tillvitlar dem. Då jag händelsevis tillhör denna klass, och jag tror, att dessa människor icke i allmänhet äro så dåliga, som många af kammarens ledamöter velat göra dem, ber jag kammaren ursäkta, om jag under några ögonblick tager denna klass i försvar. För att göra detta, måste jag gå långt tillbaka i tiden. Egentligen borde jag gå mycket långt tillbaka, ända till den tid då indelningsverket infördes. Jag tror, att

Ändringar i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären m. m.
(Forts.)

indelningsverket då var en ganska god institution, och jag tror också, att de som öfvertogo detsamma vid det tillfället fingo åtnjuta lindringar. Men sedan dess har tiden rullat undan, och vi stå inför ett annat skede. Indelningsverket har enligt min uppfattning i ett hänseende gjort skada, ty derigenom har frågan om landets försvar blifvit en skattefråga, och allt sedan har frågan varit och är i denna stund en skattefråga. Det finnes icke någon skatt, som är svårare för ett land att bära än den, som tynger mycket ojemnt, och detta är just fallet med våra grundskatter. Jag är öfvertygad att, hade svenska jorden haft en fastighetsskatt, som varit någorlunda jemnt fördelad öfver densamma, så hade detta missnöje aldrig uppkommit. Atminstone kan jag svara för mig sjelf. En sådan skatt hade kunnat försvaras. Nu hafva vi grundskatter och indelningsverk. Hvad då först de förra angår, har man sagt, att grundskatterna äro räntor, men så är icke alltid förhållandet. Af den utredning, som stätt mig till buds, har jag förnummit att det visserligen finnes sådana, som äro räntor, men andra hafva pålagts under oroliga tider såsom tillfälliga gärdar och blifvit permanenta. Kan man då ändra de ena utan de andra? Det har ingått i folkmedvetandet, att de icke äro räntor, och man kan icke komma till den ene och säga »ni har en ränta» och till den andre »ni har en grundskatt». Hvad derefter beträffar indelningsverket, så är det den skilnaden, att medan grundskattegearne betala sitt i kontanta penningar, så erlægga de indelta hemmanen sitt in natura.

Man har sökt lösa denna fråga på många sätt. Man försökte lösa allt på en gång, men det gick icke; man slog in på de partiella reformernas väg, och så framkom 1885 års förslag. Man antog att man borde fortgå på den vägen, och båtsmanshället sattes på vakans. Då denna åtgärd vidtogs, hade rust- och rotehållarne betänkligheter om de borde gå in derpå. Men slutligen biträdde många rust- och rotehållare detta förslag i den tro att samma rättvisa skulle i framtiden vederfaras dem. Naturligen antog regeringen, att hon borde fortgå på den partiella vägen, och nästa fråga blef kavalleriets sättande på vakans, men de, som då redan fått sina rotar satta på vakans, motsatte sig att de andra skulle få det. Det blef en strid mellan intressena. Båtsmanshället, som har samma natur som indelningsverket, skulle nu genom antagande af det kongl. förslaget blifva alldeles fritt, men rotehållet skulle få behålla sin börda och man ville icke göra den uppskattning, som behöfdes, för att de skulle blifva likstälde med de andra. Detta är en strid, som pågår de olika skattedragande emellan. Men så frågar man: Hur är det med alla andra som icke bära dessa skatter? Jo, säger man, rust- och rotehållarne — och det är egentligen mot dessa oviljan rigtats, sedan de andra satts på vakans — rust- och rotehållarne äro icke fosterlandsvänner, säger man, de vilja icke bidraga att försvara sitt land, de vilja kasta bördan på andra. Men herrarne glömma, att också dessa ha några rättigheter, och dessa bestämmas i de kontrakt, som upprättats. Jag ber om ursäkt, att jag vidrör dessa kontrakt, men jag måste det. Hvad innehålla då dessa? Jo, att så länge rotehållaren håller en karl, skall han, hans söner och tjänstefolk vara fria från utskrifning. Ja, säger man, ut-

skrifning och värnpligt är icke samma sak. Hur kan det då komma sig att, när beväring sinstitutionen pålades, rust- och rothållarne blefvo fria från rekrytering i krig? Det kommer sig deraf, att utskrifning och värnpligt är alldeles detsamma. Utskrifning är skyldighet att hålla en karl i den stående armén. Under krig ingår den värnpligtige i armén, och det är omöjligt rekrytera under krig, då alla skola ingå i armén. I händelse af krig följer den värnpligtige den stående armén.

Ändringar i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären m. m.
(Forts.)

Slutligen är det äfven en annan sak att märka. Det är förhållandet med de orepresenterade klasserna. Man säger, att mot dessa begås en orättvisa, och en talare på uplandsbänken yttrade, att man vältar alla skatter på dem, men han tog icke i betraktande, att vi hafva alla kommunalskatter, som också utgå efter förmögenheten. Jag har hört från dessa »fria arbetares» egen mun sägas: »Vi hafva intet att försvara. Låt dem, som hafva något att försvara, försvara landet när fienden kommer!» Det kan låta bra, men arbetaren har väl äfven något, han har sin frihet att försvara, tidningarne och våra radikaler må än aldrig så mycket tala om att här icke finnes frihet. Antag, att vi blifva underkufvade af Danmark. Detta är icke alldeles omöjligt, ty Danmark har större flotta och bättre organiserad armé än vi. Hvad skulle då inträffa? De värnpligtige få då sex månaders tienstgöring, och sedan uttages hvilken vederbörande behaga till tienstgöring i armén. Är icke det något för arbetaren att försvara att slippa sådant. Jag har väl flera gånger uttalat, att fosterlandskärleken förefaller klen här i landet. Detta må låta strängt. Den finnes möjligen på djupet. När fienden kommer, är jag öfvertygad, att alla skola strömma till fanorna, men då är det för sent. Hvad är det då, som är så motbjudande för svenska folket och arbetarne? Jag tror icke, att arbetaren har något emot att gå emot fienden, men hvad han finner så svårt, det är att underkasta sig öfning i fredstid. Hvarför? Jo, därför att människor, som borde bättre veta, inbillat honom att de tider äro kvar, då den personliga tapperheten gälde något. Men den tiden är förbi. En representation kan ej försvara, om den låter landets söner gå ut öfvade mot en öfvad fiende. När fienden kommer, då skall man kanske klandra representationen, som ej sett till att landet blifvit under fredstiden bättre betryggadt. Jag tror emellertid icke, att vi kunna få ett betryggande försvar på annat sätt än här föreslagits genom att lösa oss till det med penningar. Det är sorgligt att så är, men det är ett faktum. Vi lefva i materialismens tid. Det är materialism i de djupa lagren, men det är materialism och vällafnad äfven i de högre lagren; och väl vore, om de högre lagren ville kasta denna materialism ifrån sig. Då kunde man ställa deras fosterlandskärlek såsom exempel, men vi äro materialister uppifrån och nedåt. Exemplet går uppifrån och ned till de djupa lagren. Nu finnes icke något annat sätt för att lösa försvarsfrågan än med penningar. Här må skickas ut officerare från generalstaben att hålla tal för för folket, sådan är dock ställningen. Vi måste hafva den för ögonen och taga förhållandet som det är i närvarande stund. Hvad är då att göra? Enligt mitt förmenande ingenting annat än att göra uppoffringar i pekuniert hänseende och det äfven beträffande aflöningen åt de värnpligtige. Deremot har jag

Ändringar i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären m. m.
(Forts.)

icke sagt, att pligtkänsla och fosterlandskärlek saknas, men dessa känslor slumra och blifva kanske icke uppväckta förr än det är för sent. Vi må tillvita hvarandra aldrig så mycket och tala om det eller det förhållandet i skattehänseende, och särskildt må den klass, hvarom jag talar, tillvitas alla de låga bevekelsegrunder, som herrarne behaga tillvita den, men det finnes äfven fosterlandskärlek hos den klassen, men de anse sig här ej rättvist behandlade.

Af hvad jag sagt framgår att jag vill biträda de föreliggande förslagen. och särskildt yrkar jag bifall till den nu föredragna punkten.

Herr Forssell: Den föregående talaren har här, såsom vid flera föregående tillfällen, ställt sig på den s. k. rättständpunkt, enligt hvilken man förmenar, att rust- och rotehållare skulle genom knektekontrakten blifvit befriade från all värnpligt och därför icke heller kunna sådan mot sitt bestridande påläggas. Jag fäster hans och de med honom liktänkandes uppmärksamhet derpå, att om denna rättständpunkt vore riktig, man derifrån icke kan draga annan slutsats, än att den ifrågasvarande samhällsklassen icke kan få sig ålagd någon värnpligt, vare sig under 30 eller 40 eller 90 dagar eller derutöfver, utan att de varda från skattebördan befriade och från kontrakten fullständigt löste. Det hjälper här icke alls, att man, de särskilde rote- och rusthållarne oåtspörda, gifver dem en större eller mindre medeltalsersättning för besvärets utgörande, men lennar dem kontraktsenligt bibehållne vid bördan.

Jag tror likväl, att Riksdagen aldrig har uppfattat denna fråga såsom en ren rättsfråga. Detta visar sig bäst deraf, att man verkligen tagit sig friheten att utan upplösning af kontraktsförhållandet öka värnpligten för äfven rust- och rotehållarne. Nej, frågan var och är fortfarande en politisk-parlamentarisk magtfråga, der de magtegende taga hvad de kunna och de mindre magtegende hafva att försvara sig bäst de förmå och att gifva efter så litet som möjligt. Under denna politiska magtstrid har dock Första Kammaren i främsta rummet och högt öfver allt annat hållit försvarsfrågan och försvarsorganisationens intressen, och jag kan ej finna annat än att man äfven nu bör göra detsamma. Vid betraktandet af dessa intressen kan jag emellertid icke komma från den tanken, att det här gäller något annat än det ögonblickliga erhållandet af de 90 dagarne, här föreligger en kanske större fråga, den att underlätta eller åtminstone icke försvara erhållandet af något mera. Vid tanken härpå har jag icke kunnat underlåta att instämma i de ord, som fälts af den högt aktade ledamoten af statsutskottet. friherre Abraham Leijonhufvud, då han i sin reservation säger: »jag vill ej gifva på hand att det nu ifrågasatta provisoriska tillståndet skall blifva förändradt till permanent, till ohjelpig olycka för vårt lands försvar.»

Ett förvandlande af det nuvarande provisoriska tillståndet till permanent vore en ohjelpig olycka enligt dens uppfattning, som anser att det varit och är en olycka, att vår militära organisation är bunden vid och beroende af rust- och rotehållarnes kamerala intressen. Har det varit så förut, blefve detta icke mindre, utan ännu mer förhållandet, sedan det en gång blifvit fastslaget, att rust- och rotehållarne skola

för all framtid erhålla full ersättning efter uppskattning för indelningsverkets börda. Till något sådant vill jag icke bidraga med min röst, och därför kan jag icke rösta för den förevarande punkten i utskottets förslag.

En högt aktad ledamot af kammaren yttrade nyss, att det vore bäst att nu taga denna punkt för att derigenom kunna verka på medkammaren. ty annars skulle vi kunna gå förlustige det hela. Jag tillåter mig dock, ehuru så mycket yngre i det parlamentariska lifvet än han, att uttala något tvifvel om rigtigheten af denna hans beräkning. För min del tror jag, att om kammaren nu i förhand antager denna punkt, derigenom säkerligen lika många om icke flera röster skola föras från det kongl. förslaget än som komma att vinnas för detsamma. Vi kunna dock sannerligen icke här i Första Kammaren beräkna, huru i Andra Kammaren strömningen går, af hvilka skäl majoriteten derstädes i denna stund låter sig bestämmas, och då anser jag det vara Första Kammarens traditioner mest värdigt, att kammaren låter sig bestämma af den föreliggande frågans egen natur. Om frågan faller i Andra Kammaren, kan det i alla händelser vara godt, att Första Kammaren icke på förhand och i hast gått från den kongl. propositionen, vid hvilken det dock finnes någon trygghet. och till lösa förslag, af enskilde riksdagsmän framställda af politiska beräkningar.

Skulle så hända, att Andra Kammaren antager detta tillägg, hafva de af kammarens ledamöter, hvilka anse att allt bör uppoffras, tillfälle att lägga in dagen denna åsigt vid behandlingen af det slutliga sammanjemkningsförslaget. För min del skall jag icke ens då kunna antaga detta tillägg, utan ställer mig obetingadt på den af mig anförda reservationens ståndpunkt.

Jag yrkar afslag på utskottets hemställan.

Herr vice talmannen: Då jag i förmiddags yttrade mig i denna fråga, nämnde jag, att jag ansåg det af statsutskottet gjorda tillägget till förevarande paragraf vara icke blott taktiskt rätt, utan ock grundadt på fullkomlig billighet. Nu har den föregående talaren bestridt det förra, och jag vågar i detta fall naturligtvis icke disputeras med honom. Men jag är fortfarande öfvertygad, att man har skäl att antaga, att med borttagandet af de af utskottet insatta orden man icke skulle kunna, såsom han ansåg, påräkna att vid det slutliga afgörandet vinna många röster för förslaget i medkammaren, utan att tvärt om borttagandet af detta stycke skulle förmå ändå flera, som kanske eljest skulle varit för förslaget, att rösta mot detsamma. Den ärade talarens mening, liksom min, beror naturligtvis endast på en gissning.

Jag: yttrade, att jag ansåg tillägget billigt, och jag vidhåller fortfarande detta. Man har aldrig i de olika förslagen skilt dessa båda skatter från hvarandra, utan de hafva alltid följts åt, och skälet härtill är, att de trycka så ytterst olika i olika delar af landet. Genom att i lika mån bereda lättnad för den ene som för den andre anser jag, att man bäst gör rättvisa, och jag tror att det skulle svära mot kammarens traditioner att göra något, som icke skulle befordra rättvisa i skatteförhållandena. För öfrigt har jag svårt att fatta

Ändringar i lagen om ändring i rustnings- och roteringsbesvärerna m. m.

(Forts.)

Ändringar i
lagen om
lindring i
rustnings- och
roterings-
besvären
m. m.
(Forts.)

reservationen, som i detta stycke ser ett fastslående af det nuvarande tillfällighetstillståndet. Då vi veta, att tvifvel finnas, huru vida de kongl. förslagen skola gå igenom i Andra Kammaren: nu när det erbjudes de återstående 70 procenten af de båda bördorna, kan det säkerligen ej öka utsigtterna i en framtid vid förslag om försvarsorganisationens utveckling att en del af skattskyldiga ännu har en del af bördan kvar. Grundskattegifvarne befrias genom Kongl. Majjets förslag helt och hållet från sin skattebörd. Båtsmanshållet är redan satt på vakans och beröres således ej af stegringen i kostnad, vakanta nummer ej heller. Endast de, som effektivt utgöra besväret, beröres deraf, men kunna de så kraftig verkan åstadkomma, att derpå skulle bero, om framtida utveckling af försvarsorganisationen kunde vinnas? Jag tror därför, att om man närmare betänker saken, den skall finnas icke hafva den portée, som den föregående talaren ansåg.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Falk, Helmer: Jag hade icke ämnat yttra mig i denna fråga, men då jag nu till min förvåning hört en talare upprepa sitt under förlidne riksdag gjorda påstående, att utskrifning och värnpligt äro synonyma begrepp, och att, då rust- och rotehållare genom knektekontrakt äro befriade från *utskrifning*, de följaktligen ej heller äro skyldiga att underkasta sig *värnpligt*, kan jag icke underlåta att deremot inlägga en allvarlig protest. För det första ber jag att få erinra, att för *rusthållen* finnas icke några knektekontrakt, ty rusthållarnes skyldigheter äro icke ordnade genom kontrakt, utan genom *kongl. resolutioner*, och för det andra saknas, hvad angår *rotehållen*, försäkran om frihet från utskrifning i knektekontrakten för Skåne, Småland, Västergötland, Vermland, Bohuslän, Dalsland och Jemtland, medan i öfriga landskaps knektekontrakt en sådan försäkran finnes. Det faller nu af sig sjelft, att den utskrifning, hvarom knektekontrakten tala, icke kan vara någon annan utskrifning än den, som *fans till* nemligen: utskrifningen till kompletterande och underhållande af af de stående regementena. Dessa regementen, som finnas uppräknade redan i 1634 års regeringsform, rekryterades, såsom bekant, på 1600-talet genom *utskrifning*, som landskapen voro underkastade, och hvilken utskrifning, allt efter som riksdagsbesluten föllo, skedde än efter *hufvudtalet*, än efter *gårdstalet*. Redan tidigt på 1600-talet, jag tror det var 1620, erbjöd sig Dalarne att utbyta denna utskrifningskyldighet mot ett »ständigt knektehåll»; Jemtland och Vesterbotten gjorde samma erbjudande, och jag tror att sådant äfven ifrågakom i Finland, och nämnda provinser förbundo sig genom knektekontrakt att ständigt hålla provinsens regemente vid en styrka af 1,200 man. Öfriga landskap följde småningom det gifna exemplet, och på denna grund ordnade Carl XI det s. k. yngre indelningsverket, hvarigenom den forna *personliga* skyldigheten att varda underkastad utskrifning för underhållande af de stående regementena förbyttes till ett på *jorden* hvilande besvär att underhålla desamma, och så är det ännu i dag. Att man vid tiden för knektekontraktens upprättande hade en riktig föreställning om dessas verkliga innebörd, bevisas af flera i den tidens grundlagar förekommande

stadgande. I 1719 och 1720 årens regeringsform omtalas utskrifning af krigsfolk såsom föremål för rikets ständers beslutande magts, och äfven i 1772 års regeringsform återfinnes samma stadgande, hvilket ju ej varit möjligt, i fall dessa stadganden hade stått i strid med knektekontrakten.

Går jag sedan öfver till 1812, då den nuvarande beväringssinrättningen infördes, så finner man af protokollen från denna riksdag, hvilka protokoll jag noga har studerat, ehuru det nu är mer än 20 år sedan, att t. ex. i bondeståndet, hvilket väl närmast torde kunna anses hafva blifvit berördt af den föreslagna beväringssinrättningen, ingen enda talare åberopade något som helst samband mellan denna inrättning och den i knektekontrakten omfördälda utskrifning, och man finner derjemte, att 1812 års riksdag med stor enhällighet uttalade grundsatsen om allmän *personlig* krigstjenstskyldighet, utan afseende på stånd, börd, vilkor eller *egande jord*. I 1812 års beväringsslag talas ju äfven om *beväringsskyldige rust- och rotehållare*, hvilket ju hade varit en omöjlighet, i fall rust- och rotehållare hade på grund af knektekontrakten varit befriade från beväringsskyldigheten.

Jag skulle kunna åberopa mångfaldiga andra exempel för att visa talarens på skånebänken mot historiens vittnesbörd stridande åsigt, att rust- och rotehållare skulle i olikhet mot alla andra medborgare vara befriade från skyldigheten att underkasta sig värnpligt; men det sagda kan vara nog, enär denna fråga ej egentligen tillhör ämnet för kammarens öfverläggningar och jag blott har velat uttala en kraftig protest mot en så grundfalsk uppfattning.

Friherre Barnekow: Jag vill endast mot hvad herr Falk yttrat genmäla, att här finnas två olika system. I en värnpligtsarmé finnes det icke någon »stående armé.» Besluta vi oss för värnpligten, så har vi ingen stående armé. Det första uppådet motsvarar då den stående armén.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen jemlikt de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på godkännande af nu förevarande ändringsförslag samt vidare på afslag derå; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad

Herr *von Strokirch* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner statsutskottets förslag till ändrad lydelse af § 2 i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets berörda förslag.

Andringar i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären m. m.
(Forts.)

Ändring i
lagen om
lindring i
rustnings- och
roterings-
besvären
m. m.

Omröstning företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—86:

Nej—44.

(Forts.)

Utskottets förslag till ändrad lydelse af §§ 6 och 9 i lagen om lindring i rustning- och roteringsbesvären den 5 juni 1885.

Godkändes.

Utskottets förslag om upphörande af frälserusttjensten äfvensom presterskapets åliggande att vid inträffande krig utgöra krigsgärd i spannmål.

Godkändes.

De af utskottet i punkten I föreslagna vilkor.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens vid föredragningen af punktens olika delar fattade beslut.

Punkten II.

På framställning af herr talmanen beslöts, att denna punkt skulle på det sätt företagas till afgörande: att hvar och en af de å sidd. 38—40 i utlåtandet med orden »att Riksdagen» börjande afdelningar föredroges hvar för sig och den första af dem styckevis; att, sedan alla dessa afdelningar blifvit genomgångna, de af utskottet i punkten föreslagna vilkor skulle förekomma; samt att derefter utskottets i afseende på hela punkten gjorda hemställan skulle afgöras.

1 afdelningen (sid. 38 i utlåtandet).

Bifölls.

2 afdelningen (sidd. 38 och 39 i utlåtandet).

Herr Alin: Jag ber att få begagna tillfället att till mitt yttrande på förmiddagen foga, att jag instämmer i hvad herr Casparsson i sin reservation uttalat, och särskildt i det som i denna reservation yttras om önskvärdheten deraf, att inom den närmaste framtiden för Norrlands försvar anslås mer än hvad i den kongl. propositionen blifvit föreslaget.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls den ifrågavarande afdelningen.

3—7 *afdelningarne* (sidd. 39 och 40 i utlåtandet).

Biföllos.

De af utskottet i punkten II föreslagna villkor.

Godkändes.

Utskottets hemställan i afseende på förevarande punkt.

Förklarades besvarad genom kammarens vid föredragningen af punktens olika delar fattade beslut.

Punkterna III—VII.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 29 och 30 sistlidne april bordlagda utlåtande n:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m. äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen.

*Angående
afskrifning af
de å viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.*

På framställning af herr talmannen beslöts, att ifrågavarande utlåtande skulle punktvis föredragas och punkten A sålunda, att först skulle paragrafvis afgöras det i punkten förekommande lagförslag med rubriken sist, derefter de af utskottet föreslagna förutsättningar och slutligen utskottets i afseende på denna punkt gjorda hemställan.

Punkten A.

Förslaget till lag angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter och hvad dermed eger sammanhang.

§ 1.

Herr Wærn: Jag har sedan gammalt varit en bestämd, till och med varm vän af grundskatternas småningom skeende afskrifning. men jag har därför icke varit blind för de inkast, som kunna göras mot en sådan afskrifning och åt hvilka en talare på förmiddagen gaf det uttryck, att afskrifningen skulle blifva en stor present åt jordbrukarne. Min åsigt i frågan har emellertid bestämts deraf, att jag funnit, att dessa skatter trycka mycket ojemnt och i flere landsorter mycket hårdt betunga egarne af mindre hemman, så att man måste erkänna, att det i vissa delar af landet händer, att hemmansegaren till skattens utgörande får använda icke blott en större eller mindre del af jordens afkastning, utan äfven en väsentlig del af sitt eget personliga arbete. När härtill kommer, att grundskatternas tunga och ojemnhet orsakat stort och allmänt missnöje och derigenom i åtskilliga fall inverkat på

Första Kammarens Prot. 1891. N:o 31.

Angående
afskrifning af
de å viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

politiska frågors afgörande, har detta varit ett ytterligare skäl till min önskan att få bort dessa skatter. Jag har dock alltid, när jag yttrat mig i denna fråga, uttalat den åsigt, att afskrifningen af grundskatterna borde ske i den mån statsverkets ökade inkomster medgifva det, och icke på det sätt, att man kasta öfver bördan på andra skattdragande. Den omständigheten, att jordegarna fått betala sin jord efter dess värde och sålunda vid dess inköp åtnjutit afdrag för den minskning i värdet, som grundskatterna åstadkomme, gjorde det i mina ögon klart, att detta värde icke borde höjas på andras bekostnad.

Då denna fråga förevar vid 1885 års riksdag och ledde till afskrifning af 30 procent å grundskatterna i sammanhang med förstärkning af försvaret genom utsträckt värnpligt och ett ökad antal öfningsdagar, gillade jag förslaget härmed, emedan jag ansåg, att statsverket mycket väl kunde fåla vid en afskrifning af dessa 30 procent, och jag tror, att mitt omdöme härutinnan icke jäfvats af hvad sedan passerat. De stora öfverskott, statsverket år efter år erhållit, hafva öfverstigat beloppet af de skatter, som införts efter afskrifningen. Den erfarenhet, som hittills vunnits, har således visat, att de 30 procenten kunnat afskrifvas utan andras betungande.

Men huru ställer sig förhållandet nu? Genom den afskrifning, som nu är föreslagen, skulle bortfalla statsinkomster till belopp af omkring 6,700,000 kronor. Afdrages från denna summa hvad den fördubblade fastighetsbevilningen beräknats lemna, 700,000 kronor, återstår ett belopp af 6 millioner kronor, hvartill den verkliga minskningen i statsinkomsterna skulle uppgå. Denna minskning kan nu icke antagas komma att betäckas af statsverkets återstående inkomster, och detta är icke blott mitt omdöme, utan förhållandet är känt och äfven af Kongl. Maj:t erkänt, såsom framgår af finansministerns yttrande i frågan till statsrådsprotokollet. Finansministern säger nemligen i detta anförande:

»Då det gäller ett afgörande i fråga om hvilka skattetitlar företrädesvis böra anlitas, för att fylla den genom afskrifningen uppkommande minskningen i statsverkets årliga tillgångar, öppna sig åtskilliga möjligheter.»

Det är således fullt faktiskt, att afskrifningen skulle komma att ske under förutsättning och medvetande af att man betingade sig de mäktiga jordegarnes samtycke till utsträckningen af värnpligten genom att kasta deras grundskattebördan öfver på andras axlar. Detta anser jag vara en i sig själf så grof orättvisa, att jag icke kan med min röst dertill bidra.

Men, mine herrar, icke nog härmed. Jag tror, att om man icke kan erkänna, att konsekvenserna af 1885 års beslut leda till det beslut, som nu fattas, måste man i hög grad frukta för de konsekvenser, som kunna dragas ur den proposition, som Kongl. Maj:t vid denna riksdag i ämnet afgifvit och Första Kammaren kommer att bifalla. Om statsmagtarna anse det vara rätt att göra en sådan skatteomhvälfning, att på andra klassers bekostnad bereda en sådan förmån åt en viss klass, som är den magtegende, hvartill skall detta allt leda? De militärer, som yttrade sig på förmiddagen, gifvo ganska

tydligt till känna, att de ansågo den föreslagna uppgörelsen vara en dålig handel, att 90 dagars öfningstid ingalunda vore en sak af så synnerligen stor betydelse, att ju icke mycket och väsentligt mera skulle återstå. Om de båda statsmagterna, Kongl. Maj:t och Riksdagen, nu anse rätt och lämpligt att mot afskrifning af samtliga grundskatter köpa de magtegrundandes samtycke till några förbättringar i försvaret, men behöfvet af flera och lika väsentliga skulle kvarstå, hvart skall detta taga vägen? Måne dessa magtegrundande icke hafva flera önskingar än att blifva befriade från grundskatterna eller kunna utfinna nya? Nästa gång det behöfves något till försvaret, skulle det förundra mig mycket, om de ej skulle säga: »vi måste hafva den eller den fördelen, om vi skola gifva något.» Sannerligen anser jag icke, att vi kommit på ett sluttande plan, som för mig är förfärligt.

Jag vill ej förolämpa kammaren med att, sedan den på förmiddagen vid voteringen rörande den kongl. propositionen om förändringar i värnpligslagen, dervid jag röstade nej, fattat sitt beslut under förutsättning att grundskatterna skola afskrifvas, nu begära proposition på afslag af samma förutsättning, men jag har velat uttala min åsigt för att visa min ståndpunkt och befria mig från ansvar för kammarens beslut.

Herr Almén: Såsom vän af vårt försvar skulle jag med nöje se att den kongl. propositionen går igenom, ty jag erkänner de förbättringar, den erbjuder, jemfördt med hvad vi nu hafva; men under diskussionen i dag har jag hört många både fackmän och andra göra så många anmärkningar mot detta nya härordningsförslag, att jag för min del måste antaga det vara otillfredsställande. Att under sådana omständigheter och för att erhålla ett sådant försvar uppoffra de stora bidrag till försvaret, vi kunna påräkna i form af grundskatter, synes mig icke vara rådligt. Är det svårt nu att erhålla ett tillfredsställande försvar, huru skall det ej då blifva, sedan grundskatterna äro borta. Det skulle då komma att gå så, att det nya försvaret, som endast skulle blifva öfvergående, blefve permanent, och detta skulle, enligt hvad sakkunnige personer förklarar, vara en olycka.

Detta nödgar mig att yrka afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande den nu förordnagna paragrafen endast yrkats, att densamma skulle afslös.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen samt vidare på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

§§ 2—5 samt rubriken.

Godkändes.

De af utskottet i punkten föreslagna förutsättningar.

*Angående
afskrifning af
de å viss jord
hövande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Angående
afskrifning af
de å viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.

(Forts.)

Herr vice talmannen: Jag anhåller att få påpeka ett fel, som insmugit sig i utskottets utlåtande. På 7:e raden förekommer »33 § 1 och 2 mom.» — skall vara »33 § 2 och 3 mom.» Jag anhåller om rättelse häruti.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes ifrågavarande förut-sättningar med iakttagande deraf, att det anmärkta tryckfelet »33 § 1 och 2 mom.» rättades till 33 § 2 och 3 mom.

Utskottets hemställan i afseende på förevarande punkt.

Förklarades besvarad genom kammarens vid föredragningen af punktens olika delar fattade beslut.

Punkten B.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets nedannämnda, den 29 och 30 nästlidne april bordlagda betänkanden:

n:o 14, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition om ändring i kongl. förordningen den 14 september 1883 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, dels ock en af herr T. W. Forsell väckt motion i samma ämne, samt

n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen rörande upphörande af de enligt förordningen den 16 maj 1884 angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgående bevillningsafgifter af frälseegendomar och lotshemman, biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 29 och 30 sistlidne april bordlagda utlåtande n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtande n:o 43, i anledning af väckt motion med förslag om tillägg till 53 § af stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag tager mig friheten hemställa, att å föredragningslistan till nästa

plenium måtte uppföras i främsta rummet de denna dag första gången
bordlagda ärenden, sedermera statsutskottets betänkanden n:is 5 a,
8 a, 55, 56, 57, 58, 59, 60 och 61, derpå bevillningsutskottets betän-
kande n:o 16, vidare tillfälliga utskottets betänkanden n:is 10 och 11
och sist konstitutionsutskottets betänkande n:o 10.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Justerades ytterligare tre protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl 9.20 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
